

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι: ἑτησίαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδοῦ Σταδίου 32.

3 Μαΐου 1887

Ἡ ΔΙΩΡΥΞ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Α'.

Ἡ ἱστορία εἰκόνισε τὴν μορφήν σου ἀγρίαν καὶ εἰδεχθῆ καὶ παρέδωκεν ἡμῖν τὴν ἀνάμνησίν σου αἱματηρὰν καὶ ἀπαισίαν. Κύκλος ὀλόκληρος παραδόσεων, βδελυρωτέρων ἢ μία τῆς ἄλλης, ἐπλάσθη περὶ τὸ ὄνομά σου καὶ τὸ ἐκληροδότησεν εἰς τοὺς αἰῶνας σεσημασμένον διὰ τῆς σφραγίδος τῆς φρίκης—τρομερὸν σύμβολον τῆς ἀπανθρωπίας καὶ τῆς ὠμότητος. Κανεῖς δεσπότης, κανεῖς τύραννος, κανεῖς ἐξολοθρευτὴς λαῶν δὲν ἔκαμε ποτὲ τόσην τῆς δυνάμεώς του κατάχρησιν, κανεῖς δὲν ἔχυσε τόσον αἷμα, κανεῖς δὲν εὗρε τόσην ἡδονὴν ἐν τῇ σκληρότητι. Ἀνὰ μέσον τῶν σκοτεινῶν σελίδων τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἡ φυσιογνωμία σου διαγράφεται περιβεβλημένη παράδοξον ἀποτροπαιότητος αἰγλήν. Τὸν Φόβον ἠθέλησες συμπαραστάτην σου ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ὑπουργόν σου τὸ Δέος, καὶ τὴν αὐλακα ἦν ἐχάραξαν τὰ ἔτη τῆς βασιλείας σου ἐπλήρωσαν σωροὶ πτωμάτων. Ὁ καιρὸς τοῦ κράτους σου ἀναφέρεται ὡς ἐποχὴ κατηραμένη. Μεταξὺ ὄλων τῶν ἐν ἰσχύϊ καὶ κακουργίᾳ συναδέλφων σου, τεράτων ἄνευ ἐπιγνώσεως, ἀκουσίων ὀργάνων εἰμαρμένης ἀγνώστου, ὑστερικῶν ἐκτρομαμάτων κληρονομικῆς διαφθορᾶς, ἀσυνειδήτων νευροσπάστων, φοβερῶν πρᾶφρώνων ἢ ἐπικινδύνων βλακῶν, μεταξὺ τῶν μανιωδῶν Μαξιμίων καὶ τῶν ἀπεκτηνωμένων Ἡλιογαβάων καὶ τῶν ἡλιθίων Κλαυδίων, οἵτινες ἤρχοντο καὶ παρήρχοντο, ἀπαισίοι ἠθοποιοὶ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀγρίου δράματος, ἡ χρονογραφία σὲ παρέστησεν ὡς τὸν κατ' ἐξοχὴν τύπον ἀναισθητοῦ καὶ ἀνηλεοῦ μονάρχου. Κανεῖς δὲν σὲ φαντάζεται ἄλλως ἢ λακτίζοντα τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς σου, μεθυσκόζοντα ἐξ ὀργίων καὶ οἴνου, χειροκροτοῦντα τὰς ἐκατόμβας τῶν χριστιανῶν μαρτύρων ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ ἢ θεώμενον, ἐστεμμένον μὲ ρόδα καὶ καθαρίζοντα, τὸ πανόραμα τῆς πυρπολουμένης αἰωνίας πόλεως, ἧς εἶχες διατάξῃ ὁ ἴδιος τὸν ἐμπρησμόν. Ἄλλ' ἐγὼ, ἐπισκεπτόμενος σήμερον τὸν τεμνόμενον αὐτὸν ἤδη Ἴσθμόν τῆς Κορίνθου,

οὔτινος μεταξὺ τῶν τόσων ἄλλων ὀνείρων σου εἶχες ἐπιχειρήσῃ καὶ σὺ πρὸ τόσων ἑκατονταετηρίδων τὴν ὀρυχὴν, σκέπτομαι ἂν πράγματι αὐτὴ ἦτο ἡ ἀληθὴς ὄψις σου, ὦ Νέρων! Ἄν ὑπῆρξες μόνον ὁ χυδαῖος τύραννος καὶ ὁ αἰμοβόρος δεσπότης, ὃν παρέστησεν ἡμῖν ἡ ἱστορία, πῶς μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνθρωποκτόνων καὶ ἐξολοθρευτικῶν σχεδίων σου σοὶ ἐπῆλθε καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐκτελέσεως τοιοῦτου εὐεργετικοῦ καὶ ἐκπολιτιστικοῦ ἔργου; Εἰς ποίας σκέψεις ὑπέικων ἠθέλησες καὶ ἤρχισες νὰ τὸ κάμνης; Ὅποιον ὄνομα καὶ ποῖαν ἰδέαν ὠρέχθης ἀρὰ γε ν' ἀφήσης περὶ σεαυτοῦ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους; Πῶς συνέβη ὥστε ἡ εἰκὼν σου, ἡ τόσον σκιερὰ καὶ φρικώδης, νὰ ἔχη ἅμα καὶ τόσα φωτεινὰ μέρη; Μέλλων νὰ χύσης ποταμούς αἱμάτων, ἀναβαίνων ἐπὶ τὸν θρόνον ἐχάριζες τὴν ζωὴν εἰς πάντας τοὺς ὀπωσθήποτε καταδεδικασμένους. Τώρα παρέχων ἀπόλυτον ἐλευθερίαν λατρείας τοῖς χριστιανοῖς, μετ' ὀλίγον νῦφραίνεσο ρίπτων αὐτοὺς βορὰν ἀθλίαν τῶν τίγρεων καὶ τῶν πανθήρων. Λακτίζων τῆς μητρὸς σου τὰ σπλάγχνα, ἐγκατελείπεσο, γλυκύς καὶ ἡρεμὸς ὡς ἀρνίον, εἰς τὰ φιλήματα ἀπελευθέρου ἔρωμένης. Σφάζων καὶ ὀργιάζων ἐφιλοσόφεις ἅμα καὶ ἐστιχοῦργεῖς μετὰ τοῦ Σενέκα. Καίων τὴν Ρώμην, ἐσκέπτετο ταῦτοχρόνως νὰ κόψῃς τὸν Ἴσθμόν. Παράδοξον κράμα μανίας καὶ μεγαλοφυίας σχεδόν, ποιητῆς καὶ δῆμιος, μεγαλεπίβολος καὶ φρενήρης, βεβαίως δὲν ἦσο κοινὸς ἀνθρώπος. Ἄλλὰ ποῖων ἀντιθέτων ἀποκρύφων δυνάμεων τυφλὸν θῦμα καὶ ἔρμαιον ἐσύρεσο; Τί μυστικὰ πάθη σὲ ἐφλόγιζον καὶ τί ἀλλόκοτα ἔνστικτα σὲ ὄθου; Ποῖα ἀνίκητος ὄρεξις καταστροφῆς ἅμα καὶ δημιουργίας σὲ εἰκίνει, υἱὲ τῆς Ἀγριππίνας, δολοφόνε τοῦ ἀδελφοῦ σου, ὄνειροπόλε κακοῦργε, ζοφερὲ καῖσαρ;

**

Ἡ ἐπιχειρήσις αὐτὴ τῆς τομῆς τοῦ Ἴσθμοῦ δὲν ἦτο ἀναμφιβόλως ἰδέα ἄρχοντος ἀξέστου, κτηνώδους ἢ παράφρονος. Ἦρκει δὲ καὶ αὐτὴ μόνη νὰ ἀλλοιωσῇ κατὰ τι ἐπὶ τὸ εὐμενέστερον τὴν περὶ τοῦ ρωμαίου αὐτοκράτορος ἐτυμηγορίαν τῆς ὑστεροφημίας. Πρὸ αὐτοῦ καὶ πολλοὶ

ἄλλοι εἶχον συλλάβῃ τὸ σχέδιον καὶ εἶχον ἀρχίση μάλιστα τὴν ἐκτέλεσίν του. Ὀνομαστὶ δὲ πρῶτος ὁ Περιάνδρος, ὁ ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν, τύραννος τῆς Κορίνθου, ἀναφέρεται ὡς προβάς εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ προκαταρκτικὰ ἔργα. Τὸ δὲ παράδειγμα αὐτοῦ εὖρεν ἱκανοὺς καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς μιμητάς. Ἄλλ' αἱ δοκιμαί εἰς ἃς προέβησαν δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ θεωρηθῶσι κἄν ὡς σημαίνουσαι καὶ ἀπλῆν ἔναρξιν τῆς πραγματοποίησεως τῆς ὀρυχῆς, πρῶτη δὲ ἀληθῶς σοβαρὰ ἀπόπειρα ἀπομένει ἢ τοῦ Νέρωνος, τῷ 66 ἢ 67 μετὰ Χριστόν. Οἱ σπουδαιότεροι μηχανικοὶ τῆς ἐποχῆς ἐστάλησαν νὰ μελετήσωσι τὸ ἔδαφος καὶ τὸν καταλλήλοτερον τρόπον τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος. Οἱ γεωμέτραι ἐξετέλεσαν πᾶσας τὰς δεούσας καταμετρήσεις. Ὁ προὔπολογισμὸς τῶν ἀπαιτουμένων ἐξόδων κατηρητίσθη καὶ τὰ σχέδια κατεστρώθησαν. Αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ ἐλάμβανε γνῶσιν καὶ ἐξέφερε τὴν κρίσιν του περὶ αὐτῶν, ἐσκέπτετο δὲ νὰ μεταβῇ καὶ ὁ ἴδιος ὅπως παραστῆ καὶ ἐπιστατήσῃ εἰς τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν. Πράγματι δὲ αὐταὶ ἤρχισαν μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς καὶ τῆς ἀκριβείας. Ἡ γραμμὴ ἐχαράχθη ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο, ἐπὶ τοῦ στενοτέρου μέρους τοῦ ἰσθμοῦ, καὶ ἡ σκαφὴ αὐτῆς προέβη ἑκατέρωθεν ἐφ' ἱκανόν, μετὰ δραστηριότητος ἐπιδιωκομένη. Ἡ διώρυξ ὠρύχθη μέχρι τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ἰσθμοῦ ὑψώματος. Χιλιάδες δούλων ἐργάζοντο εἰς τὴν ἀνόρυξιν καὶ τὴν ἐκθάθυνσιν αὐτῆς. Μ' ὄλας τῆς μηχανικῆς τὰς ἀτελείας τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἐγχειρήματος προεμνήνουντο λίαν εὐάρεστα. Χάνδακες καὶ ὄπαι ὑπενόμενον ἀνά πᾶσαν ἡμέραν τὸ ἔδαφος καὶ δίκελλαι καὶ ἀξίνας καὶ λαστοὶ κατέτρωγον τῆς γῆς τὰ σπλάγχνα. Τοῦ ὑψώματος ἡ διάτρησις προεχρῆται, πολλαπλᾶ δὲ φρέατα εἶχον σκαφῆ ἐντὸς αὐτοῦ. Ἄλλ' αἴφνης ἡμέραν τινα αἱ ἐργασίαι διεκόπησαν ἐξ ἀπροόπτου διαμιᾶς, ἀδηλον διατί. Τὸ ἔργον ἔμεινεν ἡμιτελές, ἀκριβῶς ὅτε παρεῖχε τὰς πλείονας ἐπιτυχίας ἐλπίδας. Αἱ χιλιάδες τῶν ἐργατῶν διεσκορπίσθησαν καὶ ὁ χρόνος δὲν ἐβράδυνε νὰ καταχώσῃ ἐκ νέου καὶ τοὺς χάνδακας καὶ τὰς ὄπας καὶ τὰ φρέατα καὶ τὴν ἀνορυχθεῖσαν τῆς διώρυγος γραμμὴν.

*

*

Ἐκτοτε οὐδεμία ἄλλη ἀπόπειρα ἔγινε πρὸς συνέχισιν ἢ τελείωσιν τοῦ ἔργου, μέχρι τοῦ 1882, ὅτε τὰ ἐγκαίνια νέας ἀποπείρας πρὸς διόρυξιν τοῦ Ἰσθμοῦ ἐκάλουν εἰς Καλαμάκιον τοὺς ἀθηναίους ἀστους. Ἦτο δὲ ἀξιωμακτικῶς ἀληθῶς διὰ τὰς Ἀθήνας ἡ ἡμέρα ἐκείνη. Ὑπὸ τὸ ἀνατέλλον φῶς θαυμασίας ἐαρινῆς πρῶιας, πολὺ πρὶν ὁ ἥλιος φανῆ, ἐνῶ μόνις ἐρρόδιζε τοῦ Λυκαβητοῦ ἡ κορυφὴ καὶ προσεπά-

θει ν' ἀποβάλλῃ τὸν σκοτεινὸν αὐτοῦ πέπλον τὸ λευκὸν τῆς Ἀκροπόλεως κάλλος, ἐνθυμούμαι τῶν ἀμαξῶν τὴν μακρὰν σειρὰν κυλιομένων ἐν ὀρμῇ καὶ βίᾳ πρὸς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου διὰ τῆς κοιμημένης ἐπιερατικῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος ἐξεγειρομένην νυσταλέαν καὶ τὸν πρόωρον αἰφνίδιον θόρυβον καὶ τὸν συνωστισμὸν καὶ τὴν ταραχὴν. Καὶ ἔπειτα τὴν ἐν τῷ σταθμῷ κίνησιν καὶ τὴν βοήν καὶ τὰ ὠχρὰ ἐκ τῆς ἀφυπνήσεως πρόσωπα καὶ τὸν σιδηροδρομὸν ἀγχόμενον καὶ ἀσθμαίνοντα ὑπὸ τὸ ἐξαιρετικὸν καὶ δυσκόμιστον τῶν ἐπιβατῶν βάρος καὶ τὴν ἐν Πειραιεῖ φύρδην μίγδην ἐντὸς τῶν λέμβων καὶ τῶν ἀτμοπλοίων ἐπιβίβασιν. Καὶ τὸν ἐκ τοῦ λιμένος ἀπόπλουν ἔπειτα δεκαπέντε περίπου ἀτμοπλοίων ἀνά ἑν ἐξερχομένων καὶ ἀκολουθούντων ἄλληλα καὶ συμπλεόντων καὶ διαγωνιζομένων περὶ τάχους καὶ καταμέστων πλήθους ποικίλου ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων καὶ τὰ περιεργότατα ἐπεισοδία καὶ τὸν πνιγμὸν τριῶν ἀνθρώπων ἐν τῷ πελάγει, ὡς νὰ ἐχρειάζετο καὶ ἀνθρωπίνῃ θυσίᾳ πρὸς ἐγκαίνισιν τοῦ εὐέλπιδος ἔργου, καὶ τὴν ἀποβίβασιν ὑπὸ τὸ ἀφόρητον καῦμα ἀνηλεοῦς ἡλίου ἐν τῇ παραλίᾳ καὶ τὸν βασιλέα καταφέροντα τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς γῆς κτύπημα δι' ἀργυρᾶς σκαπάνης, ἐνῶ ὁ πρωθυπουργὸς ἀπεκόμιζε τὸ ἐξαχθὲν χῶμα...

Τέσσαρα ἔτη συνεπληρώθησαν ἤδη ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Τώρα δὲ συμφώνως πρὸς τοὺς γενομένους ὑπολογισμοὺς ἔπρεπε νὰ καλωμέθῃ εἰς τῶν ἐγκαίνιων τῆς διαβάσεως πλέον τῆς διώρυγος τὴν τελετήν. Ἄλλ' οἱ ὑπολογισμοὶ ἀπεδείχθησαν ἐσφαλμένοι, μόλις δὲ μετὰ δύο ἢ τρία ἔτη ἀπὸ σήμερον θὰ δυνηθῶμεν νὰ παραστῶμεν εἰς τοῦ ἔργου τὴν περάτωσιν. Ὑπεύθυνος ὅμως ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκίῳ ταύτῃ βραδύτητι δὲν φαίνεται νὰ εἴνῃ ἡ ἀναλαβοῦσα τὴν ἐπιχειρήσιν ἐταιρία. Εἰς τοιαῦτα μεγάλα ἔργα αἱ ἀπρόοπτοι δυσχέρειαί, αἱ μεταβολαὶ τῶν ἀρχικῶν σχεδίων, αἱ πρόσθετοι δαπάναι, αἱ διαφεύσεις τῶν ἐλπίδων ἐν πολλοῖς, εἴνε ἀναπόφευκτοί. Τὸ σπουδαιότερον ἀναμφιβόλως ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ τῆς διορυχῆς τοῦ ἰσθμοῦ ζήτημα ἦτο νὰ προχωρήσῃ αὕτη μέχρι σημείου, παρέχοντος τὴν ἐγγύτησιν τοῦ ἐντὸς χρονικοῦ τινος διαστήματος δυνατοῦ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἐγχειρήματος. Τοῦτο δὲ ἐπετεύχθη ἤδη προφανῶς. Αἱ ἐργασίαι προέβησαν μέχρι σημείου τοιούτου, ὥστε ἡ ἐγκατάλειψις νὰ μὴ εἴνε πλέον οὔτε εὐκολος οὔτε συμφέρουσα. Ὁ συγκρίνων τὸν πίνακα τῆς καταστάσεως τῶν ἐργασιῶν κατὰ τὸ 1884 πρὸς τὸν τοῦ τρέχοντος ἔτους βλέπει καταφανῶς ὅτι τὰ τρία σχεδὸν τέταρτα τοῦ ὅλου ἔργου ἔχουν ἤδη συντελεσθῆ. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ ὑπολειπόμενον εἴνε καὶ τὸ δυσκολώτερον

ἢ μάλλον εἰπεῖν τὸ κυρίως δύσκολον. Ἄλλ' ἂν, κατὰ τὸ ἀρχαῖον λόγιον, ἡ ἀρχὴ εἶνε τὸ ἡμισυ τοῦ παντός, τὰ συντελεσθέντα ἤδη τρία τέταρτα θὰ εἶνε βεβαίως κἄτι τι περισσώτερον.

* *

Ὁ διελθὼν ἄλλοτε τὸν Ἴσθμὸν δυσκόλως θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐτὸν σήμερον ὑπὸ τὴν νέαν του μορφήν. Μεγάλῃ λευκῇ χαράδρᾳ διατρέχει τὸ πλάτος αὐτοῦ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν. Ἀπὸ τῶν δύο ἐξόδων αὐτῆς ἡ θάλασσα εἰσέρχεται ἐλευθέρως ἤδη, εἰσβάλλει ἐντὸς τῆς γῆς μέχρις ἀποστάσεως εἴκοσι καὶ ἴσως περισσώτερον μέτρων ἑκατέρωθεν. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Πελοποννήσου εἶνε ἤδη κεχωρισμένη ἀπὸ τῆς Στερεᾶς, καὶ οἱ δύο ἀδελφαὶ συνέχονται ἀκόμη μόνον διὰ λεπτῆς λωρίδος εἰς τὸ βάθος τῆς χαράδρας, ὡς οἱ Σιαμαῖοι, ἦν ὅμως καὶ αὐτὴν ὁ σημεῖρα ἀποκόπτουν οἱ ἐργαζόμενοι. Γέφυρα ὁμως σιδηρᾶ, στερεωτάτη, συνδέει αὐτὰς καὶ πάλιν, ἐγεγραμμένη ἄνωθεν τοῦ χάους. Γήλοφοι ἀνύπαρκτοι τέως ὑφῶνται ἐπ' αὐτοῦ, βουνὰ ὀλόκληρα φαιοῦ χρώματος, ἀπορριπτομένου ἔξω τῆς διώρυγος, ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς. Ὅπου δὲ ὑπερήφανον ἐκύρτου τὴν ράχιν του τὸ φυσικὸν τοῦ ἐδάφους ὕψωμα, χαινεῖ ἤδη βάραθρον βαθύ, κρημνὸς μέγας, πλατεῖα καὶ μακρὰ τάφρος. Ἀκατοίκητος ἐξετείνεται πρὶν ἢ ἐρημία του, κατὰ φύτον μόνον, ἀνθράκα καὶ πρασίνη. Ἄλλὰ μεταξὺ τῶν κλάδων καὶ τῶν φύλλων ὀρθοῦνται ἤδη κομψοὶ μικροὶ οἰκίσκοι, ἐσπαρμένοι ἀνά μικρὰ διαστήματα, καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῶν πλευρῶν τῆς διώρυγος, καταφύγια τῶν ἐργατῶν πρόχειρα, κατεσκευασμένα ἐξ ὑπογείου ἐκ σιδήρου, ἐκ λίθων ἢ ἐκ χωμάτων, ἀλλοῦ ἀραιούμενοι, ἀλλοῦ πυκνούμενοι καὶ κατερχόμενοι ἀπὸ τῶν δύο ἄκρων ὅπως συγκεντρωθῶσιν ἐνούμενοι εἰς τοὺς δύο ἀντιθέτους συνοικισμοὺς τῆς Ἰσθμίας καὶ τῆς Ποσειδωνίας, τὸν πρῶτον ἐπὶ τῆς ἀπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ εἰσόδου καὶ τὸν ἄλλον ἐπὶ τῆς πρὸς τὸν Κορινθιακὸν ἐξόδου. Ἡ ἀμαξία καὶ οἱ ἡμίονοι διεπέραν ἄλλοτε μετὰ κόπου αὐτόν, ἀναρριχώμενοι βραδέως τὴν ὄφρυν του. Ἄλλ' ἤδη ὁ σιδηρόδρομος παταγεῖ μετέωρος διερχόμενος ὑπεράνω τῆς γεφύρας καὶ συρίζει. Πρὸς τὸ σύριγμα δὲ αὐτοῦ ἀνταποκρίνονται μυριοὶ ἄλλοι συριγμοὶ εἴτε ἀπὸ τῆς διώρυγος, εἴτε ἀπὸ τῶν ὀρυσσομένων ὑποχθονίων ἐγκάτων αὐτῆς, εἴτε ἀπὸ τῶν ὄχθων τῆς. Πλατεῖαι τροχιαὶ διασταυροῦνται κατὰ παντοίας διευθύνσεις καὶ ἐπ' αὐτῶν κυλιόνται στένοντα τὰ φορτηγὰ τραῖνα, τὰ ἐκτελοῦντα τὴν ἰδιαιτέραν τῶν ἐργασιῶν ὑπηρεσίαν. Ὑπερμεγέθεις μηχαναὶ, βορβοροφάγοι, βαροῦλλα, ἑλκηθρα, τηλεγραφικοὶ στύλοι, ἀνυψοῦσι πρὸς τὸν οὐρανὸν μακροὺς σιδηροῦς βραχίονας, ὀξείας κορυφᾶς, μαύ-

ρους σωλήνας. Ἀπὸ κειροῦ εἰς καιρὸν κρότος δεινὸς ἀκούεται, σείεται τὸ ἔδαφος ὡς ἐκ δονήσεως ἐνδομύχου, νέφη κονιορτοῦ ἀνέρχονται εἰς τὸν ἀέρα, ὀσμὴ πυρίτιδος καὶ δυναμίτιδος πληροῖ τὴν ἀτμοσφαιραν. Παράδοξα μελανὰ τέρατα ἐξέρχονται τῶν ἐνδοτάτων σπλάγγων τοῦ Ἴσθμοῦ μυκώμενα, ἐξ ὑπογείων ὀπῶν καὶ στοῶν, ἀτμήλατα. Ὁ ἥλιος φωτίζει ἄνωθεν τὰ βάθη τῆς τεχνητῆς χαράδρας, λάκκους καὶ βόθρους καὶ φρέατα καὶ ὑπονόμους καὶ αὐλάκας, καὶ ἀξίνας καὶ σκαπάνας καὶ πελέκει καὶ πτύα καὶ ἀνθρώπους, πληθὺν περιέργων καὶ ποικιλομορφον, ἄλλους κυλιόντας πεφορτωμένας χειρῶν μάζας, ἄλλους ἀνασκάποντας τὸ ἔδαφος, ἄλλους πλήττοντας τὰς πλευράς ὅπως εὐρύνωσιν ἢ λειάνωσιν αὐτὰς ἐπι μάλλον, ἄλλους ὀρθίους, ἄλλους κύπτοντας, ἄλλους μετεώρους ἐντὸς σχισμῶν ἢ ἐπὶ κλιμάκων ἀνερχομένους καὶ ἐργαζομένους εἰς τὸ ὕψος τῶν τοίχων τῆς διώρυγος, ἄλλους κρεμαμένους ἀπὸ τῶν ἐπὶ τῶν ὀφρῶν τῆς δένδρων διὰ σχοινίων πρὸς τὰ κάτω, θέαμα ἀλλόκοτον καὶ ἐκπληκτικόν, ὡς μυρμηκῶν νομίζεις συναχθέντων ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ προσπαθούτων νὰ ὀρύξωσι φωλεᾶν ἢ ποντικῶν ἀγωνιῶντων νὰ καταφάγωσι τυροῦ τεμάχιον. Καὶ ἡ γῆ φαίνεται, ἐγκλείουσα τὴν μυρμηκίαν ταύτην ἐν ἑαυτῇ, ὡς νὰ ζωογονῆται, ὡς νὰ λαμβάνῃ ψυχὴν, καὶ συνεχεῖς ἦχοι, ἀδιάλειπτοι θύρυβοι, ἰδιόρρυθμοὶ πάταγοι, ἐξωτικοὶ δούποι ἀναδίδονται ἐπ' αὐτῆς, ὡς ἀνεξήγητος καὶ μυστηριώδης δημιουργία νὰ τελεῖται μέσα τῆς !

* *

Ἡ γραμμὴ, ἣν ἠκολούθησεν ἡ διώρυξ, εἶνε κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ σχεδίου τοῦ Νέρωνος. Ἀφετηρίαν ἔχουσα τὸν κόλπον τοῦ Καλαμακίου, ὀλίγω νοτιώτερον τῆς ἡμωνύμου πολίχνης, διασχίζει εὐθεῖα τὸν Ἴσθμὸν εἰς τὸ στενότερον αὐτοῦ μέρος, ὅπως καταλήξῃ εἰς τὸ ἀντίθετον ἄκρον αὐτοῦ, εἰς τὸν κόλπον τῆς Ποσειδωνίας, ὀλίγω βορειότερον τῆς Νέας Κορίνθου. Τὸ μῆκος αὐτῆς εἶνε ἐξ ἑξακοντακίων καὶ τριακοντακίων μέτρων περίπου, τὸ βάθος μέτρων ὀκτὼ καὶ τὸ εὖρος τῆς ἐπιφανείας τῆς μέτρων εἴκοσι δύο. Ἀμφότεραι ὅμως αἱ ἐκβολαὶ αὐτῆς ἔχουσιν εὐρυνθῆ πολὺ περισσώτερον, τὸ δὲ ἀνοιγμα τοῦ στομίου ἐκάστης αὐτῶν φθάνει μέχρι πλάτους ἑκατὸν μέτρων. Ἀπὸ τοῦ κέντρου τὸ ἔδαφος κατέρχεται πρὸς τὸ μέρος τῆς Κορίνθου ἡμέρα ἐν ἐπικλίσει ἐνὸς καὶ ἡμίσεος περίπου χιλιομέτρου, πρὸς δὲ τὸ μέρος τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἐν ἀποκλίσει τριῶν τετάρτων τοῦ χιλιομέτρου. Ἀκριβῶς δὲ ἐν τῷ κέντρῳ ὀγκοῦται εἰς κορυφῶμα μέγα, γήλοφον συμπαγῆ, διαμέτρου μὲν τεσσαράκοντα πέντε μέτρων, ὕψους δὲ μέχρις ὀγδοήκοντα πέντε μέτρων ὑπεράνω

τῆς ἐπιφανείας τῆς διώρυγος. Ἡ διάτρησις δὲ τούτου τοῦ γηίνου ὄγκου ἀποτελεῖ καὶ τὸ δυσκολώτερον ἅμα καὶ δαπανηρότερον τμήμα τῆς ὅλης γραμμῆς. Ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν ἐξόδων ἡ διώρυξ ἐσκάφη ἤδη ἐφ' ἱκανὸν μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἥτις καὶ εἰσέρχεται ἕως μικροῦ τινος διαστήματος, ὡς προελέχθη, ἐντὸς αὐτῆς. Ἡ περαιτέρω ἀνασκαφὴ ὅμως τοῦ ἐπιπέδου ἐδάφους ἐγκατελείφθη ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ ἤρχισεν ἡ σκαφὴ καὶ ἡ ἀνόρυξις τοῦ ὄγκου. Ἡ ἐκχωμάτως δὲ καὶ ἡ ἐκβάθυσις τούτου θέλει προβῆναι μέχρις οὗ ἡ κοίτη τῆς διώρυγος φθάσῃ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Τότε δὲ αἱ βορβοροφάγοι θέλουσι ἐκχωματώσῃ καὶ βαθύνῃ τὸ ἐκατέρωθεν τοῦ γηλοφου ὑπολειπόμενον ἄσκαπτον μέρος τῆς διώρυγος καὶ ἡ θάλασσα θὰ εἰσρεύσῃ ἀπὸ τῶν δύο μερῶν. Ἡ διάτρησις ἐπομένως τοῦ γηίνου αὐτοῦ οἰδήματος ἐπιδιώκεται δραστηρίως καὶ πᾶσα ἡ ἐργασία ἔχει συγκεντρωθῆναι ἐν αὐτῇ. Μ' ὅλην δὲ τὴν σκληρότητα καὶ τὴν διάφορον σύστασιν αὐτοῦ ἡ βραδύτης δὲν θὰ ἦτο σπουδαία καὶ ἡ δυσχέρεια μεγάλη. Ἄλλ' ἀπρόοπτος ἀνακάλυψις θέλει ἐπιφέρει ἀναποφεύκτως τὴν τε αὐξήσιν τῶν δαπανῶν καὶ τοῦ ὠρισμένου χρονικοῦ διαστήματος τὴν παράτασιν. Καθ' ὅλας τὰς προηγηθείσας ἐρεῦνας καὶ βολιδοσκοπήσεις, συμφώνως δ' ἔτι καὶ πρὸς τὸ εἶδος τῶν ἀνακαλυφθέντων φρεάτων, ἅτινα εἶχον ὀρυχθῆναι ἐπὶ Νέρωνος, ὑπετίθετο ὅτι τὸ σύνολον τοῦ συμπαγοῦς βουνοῦ ἀπετελεῖτο ἐσωτερικῶς μέχρι τοῦ βάθους ἐκ βράχων, οἷτινες καὶ διασχιζόμενοι θὰ ἐξηκολούθουν νὰ εἶνε πεπρωτισμένοι δι' ἱκανῆς φυσικῆς ἀντοχῆς, ὅπως ἀποτελέσωσι τὰς παρειὰς τῆς διώρυγος, χωρὶς νὰ εἶνε ἀναγκαῖα ἡ κατ' ἄλλον τρόπον ὑποστήριξις των. Περιέργως ὅμως, ὑπὸ τὸ σκληρὸν λίθινον στρώμα, τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὄγκου, εἰς τὸ βάθος, ἀκριβῶς εἰς τὸ μέρος ὀπίθεν θὰ διέλθῃ ἡ κοίτη τῆς διώρυγος, ἀποτελεῖται ἐξ ἀργιλλωδῶν στρωμάτων, μὴ παρεχόντων βεβαίως οὐδεμίαν ἐγγύησιν ἀντοχῆς, οὕτως ὥστε σοβαροὶ φόβοι φθορῶν καὶ καταπτώσεων τῶν πλευρῶν γεννῶνται. Ἀνάγκη ἐπομένως ὅπως αἱ παρειαὶ τοῦ βάθους τῆς διώρυγος μέχρι τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς ὑποστηριχθῶσι διὰ τοιχωμάτων ἰδιαιτέρων ἐπὶ τούτῳ, ὧν τὸ ὕψος θέλει φθάσῃ τὸ ὀλιγώτερον τὰ δέκα μέτρα καὶ τὸ μήκος τὰς τρεῖς χιλιάδας καὶ ἐξακόσια μέτρα. Ἐπιτροπὴ ἐιδικὴ ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλεῖσα ὑπὸ τῆς ἐταιρίας ἐξετάζει ἤδη ἐπιτοπιῶς τὰ ἀπαιτούμενα νὰ ἐκτελεσθῶσι συμπληρωματικὰ ἔργα καὶ τὰς μελλούσας προσθέτους δαπάνας. Νομίζω δὲ ὅτι καὶ ἄλλη ἐπιτροπὴ, ἐκ μέρους τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως πλέον, πρόκειται νὰ ἐξετάσῃ ἂν τὰ ἐκτελεσθέντα μέχρι τοῦδε ἔργα εἶνε τοιαῦτα, ὥστε νὰ δικαιολογῶσι τὴν παράτασιν τῆς προ-

θεσμίας πρὸς τελείαν τομὴν, ἣν ὠρίζεν ἡ ἀρχικὴ σύμβασις μετὰ τῆς ἐταιρίας, καὶ ἥτις ἔληξεν ἤδη, ὡς ἐπίσης καὶ ἂν αἱ ἐπελθοῦσαι δυσκολίαι καὶ βραδύτητες προήρχοντο ἀληθῶς ἐξ ἀπροόπτων λόγων ἢ ἐξ ἄλλων αἰτίων.

**

Πρόδηλον ὅμως εἶνε ὅτι ἡ ἐπιδιώξις τῶν ἐργασιῶν μετὰ πάσης δραστηριότητος δὲν θὰ εἶνε δυνατὸν ν' ἀμφισβητηθῇ. Ὁ θέλων νὰ πεισθῇ περὶ τούτου δὲν ἔχει ἢ νὰ ἴδῃ τὰ τεχνικὰ ἔργα, ἅτινα κατεσκευάσθησαν, τὸ ποσὸν τῶν γενομένων ἐκχωματώσεων καὶ τὸ εἶδος τοῦ ἐδάφους.

Ἡ σιδηρᾶ λόγου χάριν γέφυρα τοῦ σιδηροδρόμου εἶνε ἔργον καὶ χρόνον ἀπαιτήσαν καὶ ἱκανὰ στοιχίσαν καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν σπουδαῖον. Κατασκευασθεῖσα ὅσῳ τὸ δυνατὸν μᾶλλον στερεὰ καὶ εὐρεῖα, βασιζομένη ἐπὶ ἰσχυρῶν χιαστῶν ὑποστηριγμάτων καὶ προσηρμοσμένη ἀρρήκτως ἐπὶ τῶν ὄχθων, ἐγείρεται μεγαλοπρεπῆς καὶ ἐναερίαι εἰς ὕψος τεσσαράκοντα ἐξ ἑπτῶν ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὸ μήκος αὐτῆς εἶνε ὀγδοήκοντα μέτρων. Εἶνε δὲ κεχωρισμένη ἅμα διὰ σιδηροῦ κιγκλιώματος εἰς δύο μέρη, ἐκείθεν τοῦ ὀπίου εὐρίσκονται ἐστρωμένοι αἱ τροχιαὶ καὶ περῶσι τὰ τραίνα ἐντεῦθεν δὲ διέρχονται αἱ ἄμαξαι καὶ οἱ διαβάται.

Ἄλλη μικροτέρα γέφυρα, μέλλουσα ν' ἀφαιρεθῇ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν, εὐρίσκεται παρὰ τὴν πρὸς τὴν Ἰσθμίαν ἐκβολὴν τῆς διώρυγος, συνδέουσα τὰς δύο ὄχθας, κάτωθεν τῆς ὀπίου ἐφθασεν ἤδη τὸ ὕδωρ.

Μεγάλοι κυματοθραῦσταί (brise-mer) κατεσκευάσθησαν παρὰ τὰς ἐκβολὰς, ἔν τε τῇ Ἰσθμῷ καὶ τῇ Ποσειδωνίᾳ, ὅπως προστατεύωσι τοὺς κολπίσκους τούτους κατὰ τῆς ὀρυγῆς τῆς θαλάσσης.

Πολλὰ καὶ ποικίλα ἄλλα ἔργα, εἶνε πρὸς πρόδον τῶν ἐν γένει ἐργασιῶν εἴτε πρὸς εὐκολίαν τῶν ἐργαζομένων, δεξαμεναί, στοαί, κλίμακες, ὑδραυλικὰ μηχανήματα, φορηγίδες, σχεδία, ἐμφανίζονται ἀνά πᾶν βῆμα.

Εὐρέα ἐργοστάσια, ἰδρυθέντα ἐν ἀμφοτέροις τοῖς συνοικισμοῖς, κατασκευάζουσιν ἢ διορθοῦσι τὰς διαφόρους μηχανάς.

Ἄλλὰ τὸ ἄξιον μείζονος προσοχῆς εἶνε ἀναμφιβόλως ἡ στρώσις τῶν διὰ τὴν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν τῆς διώρυγος σιδηροδρόμων. Ἐπὶ τε τῆς ἐπιφανείας καὶ ὑπ' αὐτὴν οἱ σιδηροδρόμοι οὗτοι καταλαμβάνουσιν ἕκτασιν τριάκοντα καὶ τεσσάρων ὄλων χιλιομέτρων. Αἱ τροχιαὶ αὐτῶν εἶνε πλατεῖαι, σχεδὸν ὅσον αἱ τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν—Πειραιῶς. Λειτουργοῦσι δ' ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ἕως δεκατέσσαρας ἀτμάμαξαι, ὧν ἐκάστη σύρει κατ' ἐλάχιστον ὄρον τριάκοντα καὶ πέντε βαγόνια.

Ἐξῶσται, ἐγερθέντες χάριν μετεωρολογικῶν ἢ ἄλλων παρατηρήσεων, διακρίνονται ἀνά μικρὰ διαστήματα ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τῶν ὄχθων τῆς διώρυγος.

Τηλεγραφικὰ δὲ σύρματα καὶ τηλεφωνικὰ γραμμὰ διασταυροῦνται κατὰ παντοίας διευθύνσεις.

* *

Ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἔργων τῆς διώρυγος εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον εὐαρέστων καὶ ἐνδιαφεροῦσῶν ἐκδρομῶν εἰς τὰ περὶχωρα τῆς πρωτεύουσῃς. Διὰ τοῦ πρωϊνοῦ σιδηροδρόμου ἀναχωρεῖ τις τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὑπὸ τὸ γλυκύτατον φέγγος τῆς ἀνατελλούσης ἡμέρας ἀπολαμβάνει τοῦ θαυμασίου θεάματος τῆς ἀττικῆς πεδιάδος, τοῦ Σαρωνικοῦ, τῶν κρημνῶν καὶ τῶν κολπίσκων τῆς Κακῆς Σκάλας καὶ τῶν πυκνοφύλλων δρυμῶν τῆς Κινέτας. Περί τὴν ἐνδεκάτην φθάνει εἰς Καλαμάκιον, ὅπουθεν πεζῆ, ἀκολουθῶν τὴν κατάφυτον παραλίαν, ἣ διὰ λέμβου, ἡρέμα λικνιζομένης ὑπὸ τῶν ἀπαλῶν κυμάτων τοῦ γραφικωτάτου λιμένος του, περαιοῦται ἀπέναντι, εἰς τὴν εἰκοσιλεπτὰ τῆς ὥρας ἀπέχουσαν Ἰσθμίαν. Ἐκεῖ ἐπισκέπτεται τὰ ἐργοστάσια, τὰς ἀποθήκας, τὸν συνοικισμόν, γευματίζει εἰς ἰταλικὴν τινα τρατόριαν καὶ ἀπέρχεται, εἰσχωρῶν πεζῆ ἐντὸς τῆς γραμμῆς τῆς διώρυγος. Ἡ διάσχισις δὲ αὐτῆς, μεθ' ὄλων τῶν ἀναγκαίων σταθμῶν καὶ ἐν πάσῃ ἀνέσει, γίνεται ἐντὸς δύο τῶν πολὺ ὥρων. Τελικὸν δὲ αὐτῆς σημεῖον εἶνε ἡ Ποσειδωνία, ὅπουθεν, ἀκολουθῶν πάλιν τὴν κορινθιακὴν πλέον παραλίαν, μεταβαίνει τις εἰς Κόρινθον, ἔνθα διέρχεται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον καλῶς τὴν νύκτα. Τὸ πρωὶ δὲ, ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐκδρομῆς, δύναται νὰ ἐπακολουθήσῃ καὶ ἡ εἰς τὸν ὑψηλὸν καὶ κωνοειδῆ Ἀκροκόρινθον, ὅπουθεν μαγευτικὸν ἐκτείνεται κάτω τὸ πανόραμα τῶν πελοποννησιακῶν πεδιάδων, δίωρος ἀνάβασις, ἐξ ἧς ἐπανερχομένους σὰς ὑποδέχεται περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὁ σιδηροδρόμος, μεταφέρων ὑμᾶς αὐθις εἰς τὴν πρωτεύουσαν.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Πεντήκοντα περίπου πρόσωπα, παιδιὰ τὰ πλεῖστα, ἐθορύβουν χλευάζοντα καὶ βωμολοχοῦντα κύκλω γυναικὸς ἐνδεδυμένης ἀλλοκότως καὶ μικροῦ παιδίου παραδόξως ἐπίσης ἐνδεδυμένου, ὅπερ ἐκράτει ἐκείνη ἀπὸ τῆς χειρὸς.

Περιττὸν δὲ νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη καὶ τὸ παιδίον ἦσαν ἡ Φακινέτα καὶ ὁ θετός της υἱός.

Αἱ φρενοτροπίαί τῆς μωρᾶς πολλοὺς πολλὰκις ἐξήγειρον τοιοῦτους θορύβους· ἀλλ' ἡ Φακινέτα πρώτη ἐγέλα δι' αὐτοὺς καὶ ἡ συρροὴ διελύετο. Ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ ταλαίπωρος γυνή, ἡ τοσοῦτον συνήθως εὐθυμος καὶ ἄκακος, ἐφαίνετο ἐκμανῆς ἐξ ἀγανακτήσεως. Διελκομένη πανταχόθεν καὶ κωφαινομένη ὑπὸ τῶν κραυγῶν καὶ τῶν σαρκασμῶν, ἐσφάδαζεν ἀληθῶς ἀμυνομένη πρὸς τὸν ὄχλον. Οἱ κόλαφοι καὶ τὰ λακτίσματα ἄτινα γοργῶς καὶ ἀφειδῶς διένεμε κύκλω τῆς εἰχόν πως ἐλαττώσει τὸ θράσος τῶν τολμηροτέρων, ὁ δὲ κύρ Ζωζός, κρατερός ἐπίκουρος, ἐλάκτιζε καὶ αὐτὸς ὅσον ἠδύνατο. Ἡ χειροδικία αὕτη εἶχε τέλος ἐξοργίσει τὸ πλῆθος, καὶ ἐν μέσῳ τῶν καγχασμῶν του διεκρίνοντο ἡδῆ, ὡς εἴπομεν, ἀπειλαὶ καὶ κατάραι.

Αἱ κυρίαὶ καὶ ὁ συμβολαιογράφος, καίτοι ἀνεγνώρισαν τὴν Φακινέταν, δὲν ἤξευρον τί νὰ ὑποθέσωσιν, ὅτε ἡ φωνὴ τῆς παράφρονος, δεσπόζουσα τοῦ θορύβου, ἐξήγησεν εἰς αὐτὰς τί συνέβαινε.

— Δὲν ἐντρέπεσθε, ἔλεγεν ἡ Φακινέτα εἰς τοὺς διώκτας της, νὰ μεταχειρίζεσθε ἔτσι μία μητέρα καὶ τὸ παιδί της;... Εἶνε παιδί μου σὰς λέγω, εἶνε ὁ Ἰάκωβός μου, ποῦ ἐμεγάλωσε εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ κατέβη πάλι εἰς τὴν γῆν, διὰ τὸ χατῆρι μου· τὸν ἔφερα νὰ τὸν καμαρώσετε, καὶ σεῖς τοῦ πετάτε πέτρας! Βρωμόπαιδα!... ἔνα σας μόνον νὰ βάλῃ χέρι ἐπάνω του!... Μάλιστα, μάλιστα! εἶνε ὁ Ἰάκωβός μου, ποῦ εἶχα χαμμένον.

— Εἶνε ὁ Ζωζός, ὁ σχοινοβάτης, τὸν ξέρομε! ἐφώνησεν ἀγυιόπαις, τακτικὸς τῶν ὑπαίθρων θεαμάτων φοιτητής· τὸν γνωρίζω ἐγώ, καὶ ἄς μὴ φορῆ τὴν περοῦκά του!

— Ἡ Φακινέτα τὸν ἔκλεψε, ἀνεκραύγασεν ἄλλος. Ἀλλὰ θὰ τῆς τὸν πάρῃ πάλι ὁ Ἑρακλῆς καὶ ἡ Ἀμερικάννα.

— Μπορεῖ καὶ νὰ τὸν ἀγόρασε! εἶπε τρίτος, καὶ θὰ τὸν ἀγόρασε φτηνά, τόσο ἄσχημος ποῦ εἶνε.

Οἱ λόγοι οὗτοι περιήγαγον εἰς μανίαν τὴν Φακινέταν. Ὄρμησεν ἐκθύμως κατὰ τοῦ συρφετοῦ, ἐνῶ ὁ λεγόμενος Ἰάκωβος ἠγωνίζετο καὶ αὐτὸς διὰ τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν του. Τὸ πλῆθος, προσβαλλόμενον οὕτως ἐξωργίσθη ἔτι μᾶλλον, καὶ ἐδιπλασιάσθησαν αἱ κραυγαὶ καὶ οἱ βλασφημίαι. Ἡ παράφρων καὶ ὁ προστατευόμενός της ἐδέχοντο ἀλλεπάλληλα ὀπισθεν κτυπήματα, οἱ λίθοι δὲ καὶ ἄλλα οὐχ ἥττον φοβερὰ βλήματα ἐπιπτον περὶ αὐτῶν ὡς χάλαζα.

Ἡ κρίσιμος θέσις των συνεκίνησε ζωηρῶς τὰς κυρίας Δυχαμὲλ καὶ τὸν συμβολαιογράφον αὐτόν.